

JAAR VERSLAG 2025

museum
over leven en dood

tot ZOEVER

Voorwoord

Directeur Guus Sluiter in gesprek met Hedy d'Ancona tijdens de opening van de expositie *Aat Veldhoen - Realist tot in de kist*.

Een tentoonstellingsopening is de start van een expositie en tegelijkertijd het resultaat van een langer proces, een proces waar soms jaren overheen zijn gegaan en waar veel aandacht, energie en overleg in is gestoken. Wij waren trots op de opening van *Aat Veldhoen - realist tot in de kist*, een tentoonstelling waar lang aan is gewerkt en waar het hele team aan heeft bijgedragen samen met Aats naasten en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Trefwoorden die Aat kenmerkten als persoon en als kunstenaar, kenmerken ook deze expositie: liefdevol, luchtig en met lef. Daarnaast is de expositie kleurrijk en speels, en bovendien erg rijk en gevarieerd in publieksbegeleiding en randprogramma. Samen met een extern bureau maakten we een prikkelende publiciteitscampagne.

In het jaar 2025 zijn we ook nieuwe wegen ingeslagen. Zo hebben we een tweede pop-uptentoonstelling gemaakt en zijn beide pop-ups getest op diverse locaties. Daarmee trekken we het land in. Het leegstaande uitvaartcentrum van PC Uitvaart, het omgedoopte PC Art Paviljoen, konden we het hele jaar gebruiken en daar was een veelheid aan theatervoorstellingen en exposities te zien van collega cultuurmakers rondom het thema verlies. Ook in het museum zelf waren bijzonder veel activiteiten, zoals de jaarlijkse museumnacht die weer een groot feest was. Met de Funeraire Academie doken we in de digitale dood en rituelen rondom euthanasie. Een hoogtepunt was onze betrokkenheid bij de grote internationale conferentie *Death, Dying & Disposal* die afgelopen jaar in Nederland plaats vond. Met meer dan 13.000 bezoekers stegen we boven de prognose uit en ook online groeiden we. Daar zijn we trots op.

Niet alles wat we doen is zichtbaar voor het publiek. Er is hard gewerkt aan het verder professionaliseren van de organisatie. Het archief is opgeschoond en verschillende administratieve processen zijn gedigitaliseerd. Een aantal jonge vrijwilligers heeft het collectieteam versterkt en er zijn grote stappen gemaakt in de collectieregistratie, dit is goed op orde. De onderwijsvisie is vertaald naar een uitvoerbaar meerjarenbeleid met een solide basis als uitgangspunt.

Onzichtbaar zijn ook de bemoedigende adviezen en consultaties die de museumstaf voert met andere (internationale) organisaties die kampen met handelingsverlegenheid zodra ze iets met de dood willen doen.

Ons financiële beleid is prudent, we sluiten het jaar positief af en we hebben een goed weerstandsvermogen opgebouwd. Tot Zover staat wat dat betreft goed op de kaart en over de hele linie gaat het zoveel beter dan voorgaande jaren.

Ondanks de groei en bloei van het museum blijft de toekomst onzeker. Grote of kleine financiers kunnen hun relatie beëindigen en dat heeft direct impact op de bedrijfsvoering en activiteiten. Ook is er onzekerheid over een nieuw af te sluiten huurcontract met de gemeente Amsterdam. De gesprekken daarover zijn gaande en in 2026 hopen we op een positief resultaat. Of we onze groeiambities waar kunnen maken op deze plek blijft een vraag.

Onze mascotte Kleine Hein zegt: "Ik wil een eeuwig leven, tot zover gaat dat goed." Dat geldt feitelijk ook voor ons als cultureel kennisinstituut. Hoe langer we bezig zijn, hoe meer we inzien hoe belangrijk onze rol is. Welke speciale positie we innemen en hoe men ons waardeert. We durven te stellen dat de reacties uit ons museumgastenboek – zie pagina 24) misschien wel tot de meest dankbare en gevoelige horen in het genre. Dus een eeuwig leven is wel erg ambitieus, maar de wens tot financiële stabiliteit om te kunnen blijven doen waar we goed in zijn is groter dan ooit.

Guus Sluiter
Directeur Museum Tot Zover

Muziek tijdens de lancering van queer zine de uitkomst. Zondag 13 april was vol verhalen over afscheid, queer rouwen, euthanasie én nieuw leven.

Inhoud

Voorwoord	3
1. Algemeen + 2025 in het kort	7
2. Programmering	9
tentoonstellingen en presentaties	
activiteiten in Tot Zover en elders	
PC Art Paviljoen	
pop-upexposities	
3. Publiek + communicatie	21
4. Kenniscentrum + educatie	27
5. Collectie + vaste presentatie	35
6. Samenwerkingen	39
7. Museumcafé Roosenburgh	43
8. Organisatie	45
9. Governance	47
10. Financiën	51
11. Vooruitblik 2026	53
12. Jaarrekening 2025	55
13. Jaarbegroting 2026	73
14. Samenstellingsverklaring accountant	75

Beeld omslag: in de Grote Zaal staan de favoriete sneakers van Aat Veldhoen tentoongesteld.

Suppoost Anke praat over haar favouriete object uit de collectie.

1. Algemeen

Missie

Het is de overtuiging van Museum Tot Zover dat mensen zich op een positievere manier tot de dood dienen te verhouden: individueel, gezamenlijk en maatschappijbreed. Dat bevordert het individuele en maatschappelijke welzijn, versterkt saamhorigheid en werkt verbindend.

Visie

We leren onze bezoekers op een informele en inspirerende wijze om te gaan met sterven, verlies en rouw. Dat doen we altijd aan de hand van de volgende kernwaarden: inspireren, leren, raken. Onze tentoonstellingen, onderwijsactiviteiten en events zijn artistiek, persoonlijk en verbindend. Zowel binnen als buiten de museummuren openen we het gesprek over de dood. Iedereen die een bezoek heeft gebracht aan museum, activiteit of onze digitale plekken is geraakt, heeft troost gevonden of is aangezet tot reflectie.

Kernwaarden

inspireren, leren, raken
Dit voeren we altijd liefdevol, luchtig en met lef uit.

Motto

small scale, high impact
We zijn een museum van het gevoel, dicht op de huid van de samenleving. De winst zit niet in grootschaligheid, maar met aandachtsvolle presentaties en activiteiten beogen we bezoekers te raken en te stimuleren tot reflectie op zichzelf en elkaar.

Subsidiënten & begunstigers 2025

Amsterdams Fonds voor de Kunst
Ardanta
DELA
Fonds 21
Mondriaan Fonds
Monuta
PC Uitvaart
Cultuurfonds
Vaillantfonds
ZorgDienstenGroep

2025 IN HET KORT

- 13.094 bezoekers in museum en tijdens events, een stijging van 50% t.o.v. 2024.
- Exposities *Travelers*, *nieuwe doodsportretten in de collectie* en *Aat Veldhoen - realist tot in de kist*.
- Ontwikkeling en pilot twee pop-upexposities.
- Websitebezoek steeg met maar liefst 72% tot 116.700 unieke bezoekers.
- Succesvolle Museumnacht met 430 bezoekers.
- Veel prachtige voorstellingen in het PC Art Paviljoen, waaronder die van DEGASTEN, Gospelkoor Deliverance en Jeugdtheater TIJ.
- Gastsprekers gaven lessen op scholen en bereikten circa 600 leerlingen.
- Publiciteitscampagne *Wat is het mooiste dat jij kan zeggen over de dood?* kreeg vermelding in het prestigieuze Lürzer's Archive.
- Tot Zover was partner van de internationale Death, Dying and Disposal Conferentie (DDD17) in Utrecht.

Blik op de Grote Zaal met een bezoeker die geamuseerd cartoons van Peter de Wit bekijkt.

Ook jonge bezoekers nemen een kijkje bij The Travelers. Ze ervaren minder schroom dan hun ouders.

2. PROGRAMMERING

tentoonstellingen en presentaties

Doodleuk | Cartoons door Peter de Wit 28 juni t/m 2 maart 2025

In cartoons en strips zijn dood en uitvaart geliefde thema's, toch zijn ze zelden onderwerp voor een hele serie. Maar wel bij striptekenaar Peter de Wit (1958), onder meer bekend van Sigmund. Hij begon te schetsen en hield niet op. Van grimmig tot lolliq, schrijnend of gevoelig: de cartoons benadrukken het menselijke onvermogen bij tragiek.

“Op de mooiste zit een klein meisje naast het sterfbed van een oude man. Achter hem verrijzen de silhouetten van drie zwarte monsters met klauwen en scherpe tanden. Blijmoedig zegt het meisje: Opa kijk, ze komen u halen.”

- Joost Pollman, de Volkskrant

“... een harde grap of komische herinnering kan een situatie verzachten. Maar de cartoons ontroeren ook, ze schuren, zijn gevoelig, liefdevol, zetten aan het denken en nodigen uit om het met elkaar te hebben over de dood.”

- Maarten Moll, Het Parool

(-) Nog even lachen met tekeningen van Peter de Wit (humor is coping) en toen was het klaar, want zo klein is het museum inderdaad. En dan toch zoveel in je bezoeker losmaken – ik vind het knap.’

- Eva Hoeke, Krabbel

Travelers | Nieuwe doodsportretten in de collectie 9 maart 2025 t/m 7 september 2025

Doodsportretten zijn er in soorten en maten. Individuele portretten, groepsportretten, schilderijen, foto's, enzovoort. Veel musea bezitten doodsportretten, maar laten ze niet zien. Bezoekers kijken liever naar portretten van levenden en dat is begrijpelijk, maar ook jammer. Het zijn namelijk portretten vol verdriet én liefde.

In deze tentoonstelling toonden we nieuwe doodsportretten in onze collectie, van o.a. Elizabeth Heyert, Otto van Veen en Margriet Luyten.

[‘Het is onmogelijk om níet geraakt te worden door deze doodsportretten.’](#)
Parool, juli 2025

‘In de eerste zaal was het meteen al bingo, want daar hing de fotoserie The Travelers, portretten van overleden mensen, sommigen nog maar net afgelegd, één kleintje zelfs nog in de liefdevolle armen van zijn moeder. Snel checkte ik de gemoedstoestand van ons eigen kroost: konden ze dit wel aan? Maar zoals zo vaak nemen kinderen de zaken gewoon zoals ze zijn, zonder de zwaarte eraan te verbinden van mensen met net iets meer ervaring op de teller.’

- Eva Hoeke, Krabbel

Hoewel de dood het hoofdonderwerp is, ademt deze tentoonstelling vooral vrolijkheid

Edo Dijksterhuis in Het Parool, 2 oktober 2025

De gang was volledig ingericht voor de Aat expo. Voor veel jongere bezoekers een intergenerationele ontmoeting.

De originele modelletjes onder een stolp.

Een Mozaïek van Verlorenen - Chaja van Kollem en Margareta Svensson 28 juni 2024 – 31 januari 2025

Tegelijk met *Doodleuk* toonden we in de Kleine Zaal de tentoonstelling *Een Mozaïek van Verlorenen* van Chaja van Kollem en Margareta Svensson. Dit is een kunstproject waarbij mensen zijn gefotografeerd in de kleren van een overleden dierbare. Het bewaren en dragen van kleding van gemiste verwanten is persoonlijk en intiem, en houdt de overledenen dicht op de huid – letterlijk.

Touch Life – Eline Dekker 30 september 2024 – 2 maart 2025

De film *Touch Life* van Eline Dekker draaide tot maart in de filmzaal. Deze film gaat over haar zoon Milo, aan wiens leven op 9 februari 2021 abrupt een einde kwam. Dekker maakte met foto's en video's uit Milo's telefoon *Touch Life*, een film over het leven van haar zoon en haar rouwproces. Een aangrijpende documentaire. De film en het museum speelden ook een rol in de landelijke campagne 'Data Na De Dood'. Doel was meer Nederlanders bewust te maken van het feit dat zij een digitale nalatenschap hebben en te laten zien wat ze kunnen doen om het goed te regelen.

Grafseries – Arnold Weel 9 maart 2025 – 11 januari 2026

De Amsterdamse kunstenaar Arnold Weel fotografeert de dingen die mensen op graven zetten: dierenbeeldjes, boeddha's, engelen, harten, voetballen en kabouters. Voor deze reeks wandelde hij eindeloos rond op de Amsterdamse begraafplaatsen. Zorgvuldig zijn de bij elkaar passende beelden in een raster gezet. Dat benadrukt overeenkomsten en verschillen. De unieke beeldjes zijn types geworden, maar als je oplet ontdek je aandoenlijke details.

Voor als je doodgaat – Hanna Timmers 9 maart 2025 – 31 augustus 2025

Theatermaker Hanna Timmers sprak met tientallen inwoners en professionals uit Leidsche Rijn over sterven en dood. Samen met vormgever Gerbrand Bos maakte zij een interactieve installatie bestaande uit allerlei kistjes, waarin deze verhalen in miniatuur voor even tot leven komen. Deze was te zien in de Kleine Zaal. Bezoekers konden in de kleine boekjes alle verhalen teruglezen en meenemen naar huis. Timmers gaf in de zomer ook een live performance/ voorstelling in de Tuinzaal.

Aat Veldhoen – Realist tot in de kist 25 september 2025 – 28 juni 2026

Dit is de grote Tot Zover tentoonstelling van 2025/2026. De Amsterdamse kunstenaar Aat Veldhoen (1934–2018) staat bekend om zijn kleurige werken, zijn vrijheid en levenslust. Maar ook sterfelijkheid speelt een belangrijke rol in zijn werk. Voor Veldhoen waren seks, geboorte en de dood onlosmakelijk met elkaar verbonden. Aan de hand van zijn schilderijen, tekeningen en polaroids tonen wij de andere kant van de kleurrijke losbol en levenskunstenaar die zijn ogen niet sloot voor het wereldleed.

De inrichting van de expositie is speels en kleurrijk, passend bij de kunstenaar. Deze tentoonstelling kent een uitgebreid randprogramma en meerdere informatielagen. Zo komen in de audiotour naast familieleden van Aatje ook feministische critici aan het woord. En met het doe-boek voor volwassenen én kinderen optimaliseren we de bezoekersbeleving- en participatie.

[“Hoewel de dood het
hoofdonderwerp is, ademt deze
tentoonstelling vooral vrolijkheid.”](#)
[Het Parool – Edo Dijksterhuis, 2 oktober 2025](#)

‘De tentoonstelling is zo mooi verzorgd en kleurrijk. Aatje zou het geweldig hebben gevonden. Echt de moeite om te bezoeken.’
- Hedy d’Ancona

Vorbereiding exposities komende jaren

We werken aan programmering op de korte en lange termijn. In 2025 is gewerkt aan de voorbereiding van een groot project rondom voorouderverering met de Surinaamse kunstenaar Marcel Pinas in 2028. Als voorproefje is gesproken over de plaatsing van zijn kunstwerk NA BIKA TU NA FO (Gelijkheid) in de museumtuin in 2026. Met theatergezelschap Tafel van Vijf is gewerkt aan de dansperformance FAREWELL van Perry Gits. Het museum ontwerpt de begeleidende expositie bij deze voorstelling die in voorjaar 2026 door het land zal reizen en ook te zien zal zijn in het PC Art Paviljoen.

Theatermaker Hanna Timmers zou later in het jaar de theatrale vertelling 'Voor als je doodgaat' opvoeren in verschillende afscheidscentra.

Met de Bedside Singers ontspannen in de Grote Zaal.

2. PROGRAMMERING

Activiteiten in Museum Tot Zover en elders in het land

Finissage Doodleuk

De tentoonstelling Doodleuk liep tot en met zondag 2 maart. Die dag was er een informele finissage, waar Peter de Wit een laatste rondleiding gaf door de tentoonstelling.

Boekenweek 'uitvaartwoord van het jaar'

Op de laatste dag van de Boekenweek, zondag 23 maart, konden mensen op vertoon van het boekenweekgeschenk gratis naar deelnemende musea. Tot Zover deed ook mee aan deze actie. Er was een boekenmarkt en een quiz/verkiezing van het 'uitvaartwoord' van het jaar.

Koffie- en cakelezing met de uitkomst

Op 13 april was er weer een koffie en cakelezing en dit keer waren de makers van queer zine de uitkomst te gast. Het was een mooie intieme bijeenkomst met poëzie, inspiratie voor je volgende verjaardag en ontroerende muziek.

Voorstelling Voor als je Doodgaat

Op 22 april presenteerde theatermaker Hanna Timmers de theatrale vertelling bij de installatie 'Voor als je doodgaat' die werd uitverkocht. Hanna nam bezoekers mee in verhalen over verlies, verdriet en veerkracht.

Concert door de Bedside Singers

Op zondag 18 mei traden de Bedside Singers op in de Grote Zaal. Normaal gesproken zingen de Bedside Singers voor mensen in de laatste levensfase: in hospices, verpleeghuizen en bij mensen thuis. Met hartverwarmende liedjes bieden ze geborgenheid, ontspanning, plezier of troost. Deze ervaring boden ze nu aan museumbezoekers die even tot rust willen komen, in de rouw zijn of verliezen hebben geleden. Te midden van de doodsportretten van tentoonstelling Travelers waren er stoelen, ligstoelen en yogamatjes beschikbaar om de zang optimaal te ervaren.

Opening Aat Veldhoen

De Aat Veldhoen-tentoonstelling is op 25 september geopend, met liefdevolle herinneringen van Hedy d'Ancona en Venus Veldhoen en prachtige muziek van violiste Esther Apituley en accordeonist Robbrecht van Cauwenberghe. Het was een zeer drukbezochte en gezellige opening.

Inspiratiemarkt en lancering tijdschrift Tenslotte Amsterdam

In het kader van de Week van de Palliatieve zorg werd er op Zaterdag 4 oktober in het café een inspiratiemarkt georganiseerd door makers van het tijdschrift Tenslotte Amsterdam, dat die dag ook werd gelanceerd. Diverse organisaties en bedrijven uit het uitvaartveld in regio Amsterdam presenteerden zichzelf. Aanwezig waren onder andere De bloemenband, Jouw Laatste Levensfase en Julia's Values. Namens Tot Zover waren de Bedside Singers aanwezig.

Koffie- en cakelezing grafdecoraties.

Op zondag 5 oktober was er een uitverkochte speciale editie van de koffie- & cakelezing met fotograaf Arnold Weel, oud-directeur van De Nieuwe Ooster Marie-Louise Meuris en cultureel antropoloog Mariske Westendorp. Het thema 'grafbeelden' werd op verschillende manieren belicht.

Museumnacht 1 november

Voor Museumnacht is een uitgebreid en mooi programma bedacht, met o.a. een samenwerking met de bakkersstudenten van het roc, een workshop Black Out Poetry, een Doodleuke Pubquiz en heerlijke cocktails. Weer een mooie gelegenheid om veel nieuw publiek kennis te laten maken met het museum. Het was een zeer geslaagde avond met 430 bezoekers en dat waren vooral jongeren uit de beoogde doelgroep (18-35 jaar). Het programma viel in de smaak, maar ook de tentoonstelling en vaste presentatie werden goed bekeken.

Avond van de Dood

Op vrijdag 12 december organiseerde het Humanistisch Verbond in samenwerking met Pakhuis de Zwijger, Museum Tot Zover en Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam-Diemen de tweede Avond van de Dood. Een uitverkochte en boeiende avond.

De theatersportvoorstelling van Rauwe Vitrage in PC ART paviljoen was tragisch-hilarisch.

Jeugdtheaterschool TIJ maakte optimaal gebruik van het lege uitvaartcentrum voor geïmproviseerde voorstellingen.

2. Programmering

PC Art Paviljoen

Het voormalig uitvaartcentrum van PC Uitvaart staat leeg en tot eind 2026 mag Museum Tot Zover het benutten voor exposities en andere culturele activiteiten. Het pand, op de hoek van de Middenweg en Zaaiersweg, beschikt over vele ruimtes, waaronder een aula met honderd zitplaatsen, verschillende opbaarkamers en zelfs een voormalige koelcel.

In 2025 zijn er na een wervingscampagne en open call negen samenwerkingen gerealiseerd rondom het gebruik van het Paviljoen, met als overkoepelend thema: leven met de dood.

DEGASTEN // DEGASTEN maakt theater met jongeren tussen de 13 en 31 jaar die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met theater.

21-22 januari: maakweekend

20-29 april: maakweek en opvoering samen met spelers van Theater LeBelle (een theatergroep voor mensen met een verstandelijke beperking) tijdens IN*BETWEEN LAB.

HOOSH // Hoosh Theater maakt interdisciplinaire voorstellingen met amateurspelers, vaak op locatie. 2-3 mei: Grief, een kleine ode aan rouw.

Het verdriet van Orpheus was het uitgangspunt. Hij verliest zijn geliefde en kijkt de rouw recht in de ogen. Als toeschouwer zwierf je rond in het doolhof van kamers in het paviljoen, langs een dodenrijk waar muziek, beeldende kunst en film de scenografie vormden.

RAUWE VITRAGE // Rauwe Vitrage speelt geheel geïmproviseerde voorstellingen vol schurend ongemak en rauwe randjes. 14-15 juni: Op Leven en Dood was een theateraal programma in twee delen. In deel 1 ging je onder begeleiding van een LaatsteReisBegeleider op ontdekkingstocht door het voormalige uitvaartcentrum. Deel 2 was een plenaire, geïmproviseerde voorstelling gebaseerd op verhalen, suggesties en ideeën van het publiek.

DE ONAFHANKELIJKEN, SINT LUCAS EN AMSTELLANDKUNST // Achttien kunstenaars van drie kunstenaarsverenigingen toonden hun werk.

19-28 september: Expositie Bewust Onbewust. In deze tentoonstelling stond de overgang van leven naar dood centraal. Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van het doodgaan en wat is er daarna? Het werk was divers van aard in stijl en techniek. Soms stemmig, soms vrolijk bedoeld om de bezoeker tot verder denken aan te zetten.

MARIUS VAN ZANDWIJK ROOS EELMAN Beeldend kunstenaars uit Amsterdam Oost.

3-12 oktober: In de tentoonstelling *Ik verdwaal* onderzochten beide kunstenaars hoe we omgaan met dood en herinnering. Ze toonden hoe persoonlijke ervaringen, collectieve verhalen en de fysieke omgeving versmelten.

THE BEDSIDE SINGERS // zingen voor mensen die op de drempel staan van leven en dood. Met 3 of 4 zangers komen ze langs in het hospice, ziekenhuis of sterfhuis en zingen rustgevende liedjes aan bed. 12 oktober: tweemaal een speciaal optreden.

GOSPELKOOR DELIVERANCE // Al 25 jaar is Gospelkoor Deliverance een bloeiende all female zangvereniging uit Amsterdam-Oost. 2 november: Tijdens Allerzielenzondag kon men op drie momenten samen vieren, gedenken en zingen met het gospelkoor. Contemplatie, herinnering en hoe je je staande houdt te midden van verlies werd in het hele pand liefdevol tot uiting gebracht.

JEUGDTHEATER TIJ // Jeugdtheaterschool TIJ is een culturele organisatie in Amsterdam die al meer dan 20 jaar jongeren en kinderen activiteiten biedt binnen de podiumkunsten. 8-16 november: De dans- en theatervoorstelling RAUW wordt gemaakt en gespeeld door jongeren tussen 14 en 21 jaar. Tijdens acht voorstellingen namen ze je mee in een zelden met jongeren gevoerd gesprek over de dood, gezien door hun ogen.

SOFIE HANEGREEFS e.a. // Een collectief van acht Belgische kunstenaars 22-23 november: CORPUS was een intieme, zintuiglijk geladen omgeving waar film, kunst, wetenschap, muziek en ritueel samenkwamen in een bezielde ode aan het lichaam – en aan het leven zelf.

Presentator en dagvoorzitter Hella van der Wijst stapt in de strip vlak voor de start van het LOB-congres.

2. Programmering

Pop-upexposities

Een Lekkere Troost én Doodleuk – Cartoons door Peter de Wit

Het museum doet veel buiten de eigen museummuren, denk aan de onderwijsmodules en symposia. Op het gebied van tentoonstellingen lenen we objecten uit en werken we graag samen met andere organisaties en locaties.

Een recente ontwikkeling betreft de reizende pop-up exposities, zoals *Een Lekkere Troost*. Dit is de spin-off van *Een Lekkere Dood*, de thematentoonstelling uit 2023. De installatie is in november 2024 geproduceerd en bestaat onder meer uit acht grote panelen op blokken met afscheidsfotografie en tekst, een losse monitor met films over eetrituelen in verschillende culturen en een gedekte tafel met placemats: conversation starters over de dood. De mobiele expo kan gehuurd worden door bijvoorbeeld crematoria, bibliotheken of andere maatschappelijke partners.

In 2025 werd deze pop-up vooral ingezet tijdens open dagen van crematoria, en wel in Roosendaal (400 bezoekers), Utrecht (40 bezoekers), Enschede (750 bezoekers) en Tilburg (650 bezoekers).

Ter gelegenheid van de jubileumdag van de Landelijke Organisatie voor Begraafplaatsen is een tweede pop-up expo ontwikkeld: *Doodleuk*. Een reizende variant van de gelijknamige tentoonstelling met cartoons over afscheid van Peter de Wit die in 2024 in het museum te zien was. Opnieuw is het een interactieve opstelling, met audiofragmenten, een 'step-in-the-cartoon' fotomoment én een kijk- & doetocht. De tentoonstelling beleefde op 1 oktober 2025 zijn première in Ede (300 bezoekers).

Altijd weer bijzonder om de affiches verspreid in stad en land te zien. Kunst over de dood in de openbare ruimte.

3. Publiek en communicatie

Algemeen

In 2025 trok het museum in totaal 13.094 bezoekers. Dit is 50% meer dan het jaar daarvoor. Dit had vooral te maken met de events die in het PC Art Paviljoen werden georganiseerd en met de goed bezochte pop-upexposities elders in het land. Ook het bezoek aan het museum zelf steeg met 6,2% tot 7.220 bezoekers. Dit was met name te danken aan de expositie *Aat Veldhoen - realist tot in de kist* die veel nieuwe bezoekers trok. De twee pop-up tentoonstellingen worden verhuurd, bijvoorbeeld aan crematoria, op hun open dagen.

Publieksparticipatie

Tot Zover wil het gesprek over de dood stimuleren en dat betekent dat onze programmering interactie en beleving oproept. Daarom werd speciaal voor de tentoonstelling *Aat Veldhoen - realist tot in de kist* ontwierpen bezoekers hun eigen bidprentje en bij het een Doeboek uitgegeven, voor in het museum én thuis. In De Kleine Zaal nodigden we bezoekers uit om samen met een skelet op de foto te gaan.

De bezoekers

museumbezoek

2025	13.094	7.220 in museum + 5.874 externe events
2024	8.722	6.797 in museum + 1.925 externe events
2023	5.911	5.352 in museum + 559 externe events

website totzover.nl

2025	116.700 unieke bezoekers
2024	67.900 unieke bezoekers
2023	60.270 unieke bezoekers

facebook

2025	3345
2024	3479
2023	3422

instagram

2025	3377
2024	2931
2023	2683

nieuwsbrief abonnees

2025	3990
2024	3590
2023	3556

NB: met x (voorheen twitter) zijn we gestopt.

Publieksonderzoek: klassiekers en alleseters

Om meer inzicht te krijgen in onze bezoekers zijn we in 2025 postcodes gaan verzamelen, zowel via het ticketsysteem als ter plekke in het museum. Museum Tot Zover heeft zich via Amsterdam & Partners ook aangesloten bij de tool PubliQscan: een model om op basis van postcodes meer inzicht te krijgen in het profiel van bezoekers, wie zijn ze en waar komen ze vandaan? Deze tool werkt met het culturele doelgroepenmodel, dat al lange tijd in Rotterdam wordt gebruikt.

De data van het museum laten voorlopig zien dat twee doelgroepen het meest vertegenwoordigd zijn: de klassieke cultuurliefhebbers (59-80+ jaar, traditionele kunstliefhebbers, inkomen boven modaal) en culturele alleseters (gemiddeld 39 jaar, stedelingen die diverse culturele activiteiten ondernemen). De komende jaren breiden we deze analyse uit en voeren we gerichte campagnes uit aan de hand van dit doelgroepenmodel.

Mediawand met artikelen en screenshots van persaadacht in 2025.

Middelen en bereik

Voor de kleine tentoonstelling Travelers is met een bescheiden marketingbudget relatief veel persaadacht gegenereerd, onder andere in Het Parool en de Groene Amsterdammer. In het derde kwartaal van 2025 startte een grote campagne voor de tentoonstelling Aat Veldhoen - *realist tot in de kist*, met een mix van offline promotie zoals posters en advertenties in dagbladen, en online promotie via Meta, DPG en Google grants.

In 2025 hebben we meer ingezet op video. Voor de tentoonstelling *Realist tot in de kist* maakten we een promovideo om bezoekers een sneak preview te geven van de tentoonstelling. En datzelfde jaar is ook een algemene promovideo voor het museum ontwikkeld. Door mensen van tevoren een beeld te geven van het museumbezoek, hopen we potentiële bezoekers voor te bereiden en drempels weg te nemen.

Met de campagne Wat is het mooiste dat jij kan zeggen over de dood? gingen we Amsterdam in met een ‘skelet van Aat Veldhoen’ om voorbijgangers deze vraag te stellen. We maakten een portrettenserie en een reeks video’s voor social media. Deze campagne leverde onder andere een vermelding in het prestigieuze Lürzer’s Archive op. In 2026 zullen we de Tuinzaal inrichten met de portrettenserie.

Pers

Afgelopen jaar verschenen er artikelen over het museum in: De Volkskrant, Het Parool, NRC, De Groene Amsterdammer, De Uitkrant, Oost Online, Dwars Krant, Petje af (Eva Hoeke!), en natuurlijk de uitvaartpers zoals Brancheblad Uitvaartzorg, Vakblad Uitvaart en De Begraafplaats.

Radio/TV

Radio 1 Villa VdB, Radio 1 Wat Blijft, NPO Klassiek, NH Nieuws, AT5, Red Light Jazz Radio, Radio Signaal, Podcast Teun & Gijs vertellen alles, Podcast Vrolijk Voorwaarts.

Interview met Charlotte bij Red Light Jazz Radio over het museum en tentoonstelling *Travelers*, en AT5 filmt in het museum.

Uit het gastenboek

“Ik vond het krachtig om te zien hoe de dood zo bespreekbaar is gemaakt in dit museum, waarbij het wordt behandeld als iets normaals. Door het op deze manier te benaderen valt er een zwaarte vanaf, wat mij heeft geraakt.”

‘This was special. Very very special. I came here to spend my birthday, alone. Thankyou for your work and friendly guidance and good conversations about death, loss and grieving.’

‘De opdrachten in het boekje: zo prachtig te reflecteren op wat het voor mij betekent. Een helend bezoek’

‘Excellent work, compelling and tender, informative and amusing.’

‘Een héél bekende naam, met (vnl) onbekend werk. Uitermate boeiend!!’

‘Weer prachtig. Opnieuw de complimenten voor de curator! Want altijd mooi en klein.

‘Thank you for such a thought-provoking museum.’

‘A truly incredible museum. A balance of art, history, current experiences all discussed with care and curiosity. I will think of this place for a long time.’

‘Death = party in another world. Nothing to be scared of.’

‘Onderdompelend, indrukwekkend en met liefde verzorgd’.

‘Such a wonderful place. I lost my beloved man, Valeriy, 10.01.2025. He died at the battlefield in Ukraine. I miss him every day. He is the love of my life. And here, in the museum, I felt such at peace. Tot Zover gave me another proof that our love didn’t end with my darling Valeriy. Thank you.

Death is something that happens to all of us, and yet we don’t talk about it enough. Thanks for giving it space.

Indrukwekkend en verrassend!

Google (4,3/5) en tripadvisor (4/5)

‘Prachtig, bijzonder museum. Ik heb hier ondanks dat het een klein museum is uren doorgebracht met mijn moeder. Tussendoor een kop thee met een mooi gesprek over wat we hadden gezien en vriendelijke zorg van de vrijwilligsters in het museumcafé.’

‘Lovely museum with very interesting and well curated exhibits. Despite the subject it’s not depressing but instead touching and interesting and gives fresh perspectives.’

‘Small but one of the best museums in Amsterdam. A topic not often discussed in public forums.’

‘Fantastisch leuke tentoonstelling. Nu met cartoons van Peter de Wit. Doodleuk!!!
Het museum is echt een aanrader.’

‘Leuk en interessant museum, maar een grote, luidruchtige groep maakte het echt onmogelijk om van de collectie te genieten, waardoor wij (en enkele andere bezoekers), het museum voortijds moesten verlaten. Jammer.’

‘Interessant museum! Toegankelijkheid voor rolstoelers is goed en er is een aangepast toilet.’

‘Boeiend museum, een aanrader om langs te gaan als je toch op DNO moet zijn.’

‘Ben alleen in het restaurant geweest en daar staan aardige mensen met een luisterend oor.’

‘Wonderful staff - good cafe - well worth a vist’

A bit out of the centre. But well worth it. Free with I Amsterdam card. Staff are very welcoming and have lots of information. Death comes to u all and this is explored through the eyes of one man that was fascinated by it. Also different religions on how they say good bye to loved one. And not forgetting the IKEA coffin!!!

‘This was special. Very very special’

This Museum is A Little Different but Quite Excellent’.

4. Kenniscentrum en educatie

Ook in 2025 bood Museum Tot Zover zowel formele als informele educatie aan. Het museum ontsluit de eigen collectie en deelt kennis met vakgenoten, uitvaartbranche en een breder publiek van jong tot oud. Het museum is een plek van kennisdeling en ontmoeting met verschillende stakeholders. Het ontwikkelt onderwijsmiddelen op een wijze die relevant is en schaalbaar, met een focus op basisonderwijs en mbo (roc). Middelen waarvan zowel in het museum en buiten op de begraafplaats, als op allerlei locaties in binnen- en buitenland en online gebruik wordt gemaakt.

Begin maart startte een nieuwe medewerker educatie. Zij heeft in 2025 forse stappen gezet om te komen tot een gedetailleerd meerjarenplan voor de huidige beleidsperiode. Het plan is in een vergevorderd stadium en zal begin 2026 worden opgeleverd.

Cultuureducatie

Primair onderwijs

In het voorjaar bezochten schoolgroepen ons museum in het kader van de Kunstschooldagen. Met zestig leerlingen van groep 8 uit alle delen van Amsterdam voerden we indrukwekkende gesprekken over dood en rouw, waarna zij op ontdekking gingen in het museum. Bij de grafbeeldtentoonstelling van Arnold Weel maakten ze een opdracht, namelijk een gedenkbeeld voor henzelf.

In maart en april zijn verschillende les- en werkvormen uitgetest met de ontvangen groepen. De uitkomsten van deze testfase worden gebruikt voor een nieuw te ontwikkelen (vast) lesprogramma. Ter promotie van onze lesprogramma's stonden we in januari op de NOT 2025 in de jaarbeurs van Utrecht en in februari was het museum opnieuw gastlocatie van de ICC-cursus van MOCCA.

Beroepsonderwijs

We hebben dit jaar meerdere groepen studenten van het roc Zorg en Welzijn en hbo Verpleegkunde ontvangen voor rondleidingen door de vaste tentoonstelling en over de begraafplaats. Rondleiders zijn met hen in gesprek gegaan over multiculturele uitvaartgebruiken in Nederland en de rol van de verzorgende hierin.

Voor het derde jaar op rij werkten we samen met het ROC van Amsterdam voor de Museumnacht. Vier studenten van het Business Events Support Office (BE SO) verzorgden een onderdeel van de programmering en aankleding. Collega-student- en Brood & Banket maakten hiervoor speciale Aat Veldhoen verjaardagstaarten. De bezoekers smulden ervan en voor de studenten was het een topervaring.

Doodgewoon in de klas & gastsprekers

Het meerjarige project Doodgewoon in de klas, inclusief digitale lesmodule voor het basisonderwijs, maakt de dood op een luchtige en informatieve manier bespreekbaar op school. De lesomgeving biedt een variatie aan lesvormen en creatieve opdrachten en wordt kosteloos en zonder inlog aangeboden. Ook kunnen scholen een gastles aanvragen door één van de aangesloten gastsprekers. Een gastspreker heeft een beroep dat met de dood te maken heeft en kan uit eerste hand vertellen over de praktijk van afscheid nemen en omgaan met de dood en dode lichamen.

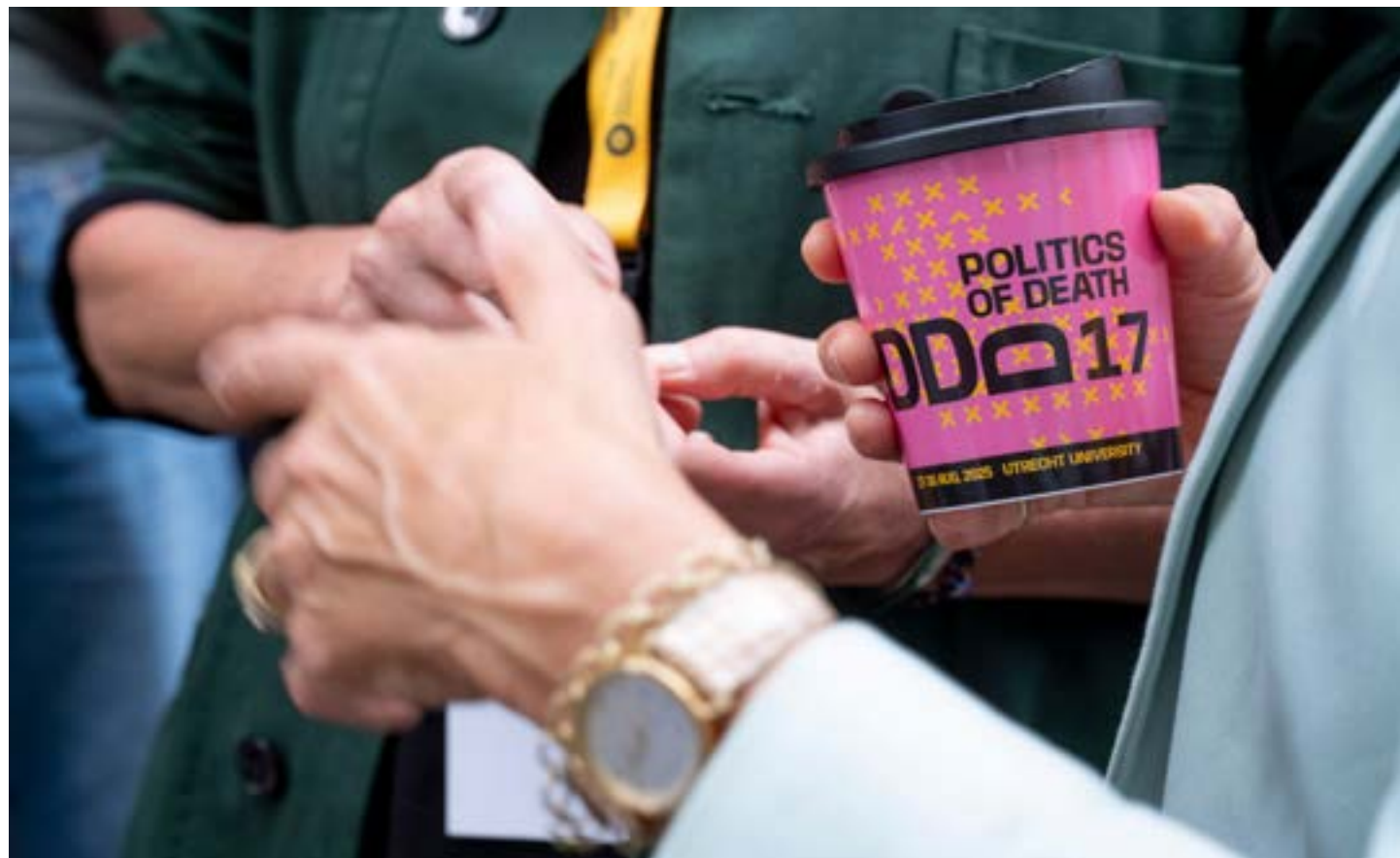
In 2025 waren er tien gastsprekers in de klas actief, van Purmerend tot Boxtmeer, Rotterdam en Zwolle. Opvallend was dat er behalve aanvragen voor bovenbouw basisonderwijs ook aanvragen binnenkwamen voor het praktijkonderwijs en mbo. Gastsprekers waren soms te gast in meerdere klassen op een school. Samen bereikten de gastsprekers zo'n 600 scholieren en studenten.

Op verzoek van DELA zijn er twee verkorte gastsprekerstrainingen op locatie gegeven, waarbij dertig deelnemers zijn geïnformeerd over met het museum, het lespakket en didactische tips voor als zij voor een klas staan. In het museum zelf ontvingen we op 6 oktober acht deelnemers, van Veendam tot Vught, voor de uitgebreide cursus. Alle deelnemers waren na afloop zeer enthousiast en zijn toegevoegd aan het gastsprekersnetwerk.

Het digitale lespakket doodgewoonindeklas.nl had in 2025 2.500 actieve bezoekers. Het aantal kwalitatieve sessies, waarbij we uitgaan van feitelijk gebruik in de klas, is 40 schoolgroepen. In totaal hebben we daarmee ca. 1700 leerlingen bereikt, wat vrijwel gelijk is aan 2024.

Studenten van ROC Amsterdam bundelden voor Museumnacht de krachten en bakten wel vijftien verschillende Aat Veldhoen verjaardagstaarten. Een verrukelijke samenwerking.

Veel internationale ontmoetingen tijdens de DDD17 eind augustus. Het museum verzorgde de art-direction, het culturele programma en enkele FA-sessies.

Moderator Martin Hoondert spreekt de deelnemers toe tijdens het Funeraire Academie Symposium Rituelen en Euthanasie op 27 november 2025 in Crematorium Zuylen te Breda.

Bibliotheek en scriptiedatabase

Onze vakbibliotheek is met een bestand van ruim 2900 boeken, brochures en zogenaamde 'grijze literatuur' een waardevol instrument voor onderzoek en kennisoverdracht. De online scriptiedatabase wordt regelmatig aangevuld met nieuwe bachelor- en masterscripties en proefschriften uit met name Nederland en Vlaanderen en bedraagt ongeveer 300 afstudeeronderzoeken. De bibliotheek vormt met de vaste en online collectie een basis voor het museale kenniscentrum over Nederlandse uitvaartcultuur, waarop ook in 2025 beroep werd gedaan door meerdere studenten en onderzoekers.

Eind 2025 is de scriptiedatabase tijdelijk offline gehaald omdat deze een kwetsbare link vormde voor onze digitale infrastructuur. Diverse keren was de museumwebsite mikpunt van buitenlandse DDoS-aanvallen, waardoor de server overbelast raakte.

De webpagina met (kinder)boekentips op de website van het museum is in 2025 voortgezet. Deze recensies van prenten- en kinderboeken zijn gericht op ouders en opvoeders om het onderwerp dood met kinderen bespreekbaar te maken. Tevens zorgt het ervoor dat uitgevers hun recensie-exemplaren beschikbaar stellen.

Funeraire Academie

De Funeraire Academie is een platform waar wetenschap en uitvaartbranche elkaar vinden in gedeelde academische interesse rondom dood, gedenken en uitvaartcultuur. Museum Tot Zover is de culturele stakeholder en penvoerder.

Op 19 mei werd in Museum Tot Zover door de Funeraire Academie een seminar georganiseerd rondom de Digitale Dood. Wat is zoal de invloed van nieuwe digitale technologieën op het rouwproces en het vormgeven van de uitvaart? Diverse thema's kwamen voorbij, van design voor digitaal nalatenschap tot rouwbots, hologrammen en het vraagstuk van de Kantiaanse rechten van overledenen. Er kan veel maar wat is wenselijk?

Sprekers waren o.a.: Martin Hoondert (Tilburg University), Hanan de Sain (Universiteit Utrecht), uitvaartondernemer Normen Rotteveel, mediawetenschapper Esther Hammelburg (Hogeschool van Amsterdam), rechtsfilosoof Thomas

Mertens (Radboud Universiteit Nijmegen) en Bart van der Sloot (Tilburg University). Een verslag staat op onze website.

Het museum was de culturele partner van de grote internationale Death, Dying and Disposal Conferentie (DDD17) in Utrecht van 27 t/m 30 augustus. Het overkoepelende thema was The Politics of Death. Meer dan 300 onderzoekers tekenden zich in. Speciaal voor de beroepsachterban van de Funeraire Academie was er een Academiedag op donderdag 28 augustus, met een door de Academie gemaakt programma. Ook werd door Funeraire Academie een rondetafeldiscussie georganiseerd met als onderwerp het conceptwetsvoorstel bestemming lichamen van overledenen. Een verslag staat op onze website. Op zaterdag 30 augustus organiseerde Tot Zover een cultureel uitstapje naar twee Amsterdamse doodsmedia: het eigen museum over leven en dood en het recent geopende Holocaustmuseum.

Op 27 november werd in Crematorium Zuylen te Breda door de Funeraire Academie een symposium georganiseerd over Rituelen rondom Euthanasie. Centraal stond de vraag: hoe creëer je waardevolle rituelen in de dagen of uren voordat, of op het moment dat euthanasie plaatsvindt? En ook: wie neemt daarbij het voortouw?

De moderator was Martin Hoondert (Tilburg University) en de keynotes werden verzorgd door Heleen de Kort (huisarts, kaderarts palliatieve zorg, ritueelbegeleider) en Iline Ceelen (Radboud Universiteit Nijmegen). Een verslag staat op onze website.

In de Kleine Zaal kun je op de foto met twee Aat Veldhoen-skeletten.

Publicaties

Guus Sluiter

‘Een plek voor en van jongeren’, in *De Begraafplaats* 27 (2025), nr. 3, pp. 30-32

‘Der lebendige Friedhof. Friedhöfe als Orte der Verbindung’, in *Ohlsdorf II* (2025), nr. 169

Digitalisering

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-februari

Multicultureel

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-april

Taal

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-juni

Uitvaartberoepen

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-augustus

Geschiedenis

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-oktober

De dood omarmen

in: *Rubriek Kijk op Kunst*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-december

Audiofragment ‘Dood’ voor podcast bij de Canon van Amsterdam

Lezing ‘A museum on life and death. The impact of a museum that focuses on how we deal with death’, keynote symposium *Room for Death?*, Landsforeningen Liv&Død (Kopenhagen), 25-04-2025

Onderzoek+

Edzo Doeve en Guus Sluiter zijn betrokken bij een initiatief van Piet Oudega van Uitvaartvereniging Associatie & IJmond om te komen tot een boek over de geschiedenis van uitvaartverenigingen in Nederland. Hoogleraar Peter van Dam (UvA) reageerde enthousiast en er is een plan van aanpak gerealiseerd. Er is een startbudget vanuit de uitvaartvereniging en DELA. Er is ook contact hierover met het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG).

Laura Cramwinckel

Geesten zijn met ons - in digitale vorm

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-februari

Van multicultureel naar multifunctioneel?

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-april

Hoe verloopt een regelgesprek?

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-juni

Biografie van de doods-kist

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-augustus

Rituelen van euthanasie naar uitvaart

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-oktober

De dood omarmen met psychedelica

in: *Rubriek Funerair Onderzoek*, Brancheblad Uitvaartzorg, 2025-december

Lezing ‘Crematoria: een zoektocht naar troostrijke ruimtebeleving’, keynote symposium *Wat is een doodwaardige uitvaart?* Het Humanistisch Verbond (Westerveld), 22-3-2025.

Ze zeiden:
moet je dat wel willen,
zo'n zwaar thema?

Daardoor heb ik voor het eerst met mijn
ouders een goed gesprek gevoerd over
de dood. Echt super.

Jeugdtheaterschool TIJ, 16-jarige deelnemer
in PC ART x TOT ZOVER

5. Collectie en vaste presentatie

Algemeen

De collectie van Museum Tot Zover is eigendom van de Stichting Funerair Erfgoed, die zijn collectie in langdurig bruikleen heeft gegeven aan de Stichting Nederlands Uitvaartmuseum. De collectie is opgeslagen in een depot dat wordt gehuurd bij Museum Nienoord in Leek. Financiers verwachten dat er een goede opeenvolging is van tentoonstellingen en activiteiten. Collectiebeheer en -registratie heeft bij ons daarom een lagere prioriteit, maar dat gaat ons aan het hart. De vaste collectieploeg bestond in 2025 uit vier vrijwilligers en een vrijwilliger voor onderzoek.

Praktisch de gehele collectie is geregistreerd, met foto – al is er achterstand bij aanwinsten van de laatste jaren. Er is weinig budget voor aankoop, maar toch kunnen we af en toe objecten aankopen en er zijn natuurlijk schenkingen. We verwerven niet voor het depot, alleen in uitzonderlijke gevallen accepteren we een schenking of bruikleen waarvan we weten dat we die zelden of nooit zullen tonen in de vaste presentatie. Ons collectiebeleid is bovendien nagenoeg exclusief gericht op Nederland.

In verband met onze verzekering is onze collectie in 2025 getaxeerd.

Aanwinsten / bruiklenen / schenkingen

Na een tip van een onbekende tipgever kochten we op een veiling een rouwbord uit 1758. Dergelijke borden – meestal een houten bord met daarop een familiewapen en jaartal geschilderd – werd bij een sterfhuis geplaatst en verhuisde daarna naar de kerk, tegen betaling uiteraard. Mooi dat we dit verhaal in de vaste presentatie kunnen vertellen.

Op een veiling kochten we twee staten van een ets van Johan Dijkstra, oprichter van de Groninger kunstenaarsvereniging De Ploeg. De ets 't Utegst (Begrafenismaal) maakte hij omstreeks 1925. De werken zijn ingelijst en van een mooi zwart passe-partout voorzien. Museum Tot Zover bezit beide staten, net als het Rijksmuseum. Enkele andere collecties bezitten een van beide staten. Het is, kortom, een bijzondere aanwinst.

Van de Evangelische Omroep (EO) ontvingen we de kist uit het tv-programma De Kist, die in de periode 2019-2022 is gebruikt. Presentator Kefan Allush spreekt met bekende Nederlanders over leven en dood en rijdt naar ze toe in een gele Fiat 500 met de bewuste kist op het dak. Een iconisch beeld. Na afloop zetten de geïnterviewden hun handtekening er op.

Van Bert Hilhorst, oud-medewerker van DNO, ontvingen we ruim 400 pennen van uitvaartondernemers, verzameld door zijn vader.

Museum Rembrandthuis leende van ons vijf foto's van Satijn Panyigay voor de tentoonstelling *THUIS*. *Het thuisgevoel in hedendaagse kunst*, te zien van 26 september 2025 t/m 4 januari 2026.

Het haarboekje familie De Hoog van Museum Tot Zover is het topstuk onder de Nederlandse kunsthaarwerken.

De Kist, een bijzondere schenking van de EO.

In de audiotour komen naasten van Aat aan het woord, maar ook zijn oude muze en feministische kunsthistorici.

Museumbezoekers gebruiken het doeboek in museum of thuis.

Publieksbegeleiding Audiotour

Voor de tentoonstelling *Aat Veldhoen – Realist tot in de kist* is een uitgebreide audiotour ontwikkeld. Hierin komen diverse mensen uit de naaste kring van Aatje aan het woord, zoals dochter Venus Veldhoen, partner Hedy d’Ancona en goede vriend en fotograaf Koos Breukel. Je hoort ook kritische geluiden. Hoe ervaren Aatjes muze Natasja Rietdijk het vele naakt poseren en hoe kijkt kunsthistoricus en oprichter van Tittymag, Cathelijne Blok, tegen het vele bloot en vrouwelijke verdriet aan? Je kunt de audiotour ook buiten het museum beluisteren, alle fragmenten staan op ons YouTube kanaal.

Uitbreiding rondleidersteam

Er is gewerkt aan een interne training voor museumgidsen. Doel is het uitbreiden van de groep vrijwilligers die rondleidingen kan geven, het updaten van kennis en de aanpak van huidige gidsen. Op 10 december vond de eerste bijeenkomst plaats, bijgewoond door zes vrijwilligers, die allemaal enthousiast zijn om aan de slag te gaan als rondleider.

Families

Familiekijkwijzer ‘Zo herdenk ik jou en mij’

Bij de tentoonstellingen *Travelers* en *Grafseries* was een interactieve kijkwijzer beschikbaar voor bezoekers met kinderen van 6 t/m 12 jaar. Deze kijkwijzer leidde hen door de tentoonstellingen en bevorderde een intergenerationeel gesprek over de dood.

Aat Veldhoen Doe-boek

Voor de tentoonstelling *Aat Veldhoen, realist tot in de kist* hebben we een doe-boek voor volwassenen én kinderen geproduceerd. Bij het samenstellen van deze tentoonstelling is gekozen voor werken die de relatie van Veldhoen tot de dood inzichtelijk maken en het verhaal kunnen vertellen. Veldhoen omschreef zichzelf als ‘een kinderlijke losbol’. Een statische tentoonstelling past volgens ons niet goed bij de kunstenaar. We ontwikkelden een interactief product waarmee we de bezoekers willen stimuleren om het kind in henzelf aan te spreken en ‘spelend’ door de tentoonstelling te lopen. Door deze opzet is het product ook toegankelijk voor minderjarige bezoekers.

De eerste oplage van 750 exemplaren was twee maanden na de opening van de tentoonstelling al op, waardoor het boek nog in 2025 al aan een tweede druk toe was.

6. Samenwerkingen

Enthousiatste doodsonderzoekers uit Nederland verenigt als DDD17 organisatie op het Domplein in Utrecht.

Opnieuw een mooie Avond van de Dood in Pakhuis de Zwijger, 12 december 2025, samen met het Humanistisch Verbond en Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen.

Tot Zover staat steeds meer op de kaart als instelling die moeilijke doodgerelateerde thema's durft aan te snijden en grenzen durft op te zoeken. We worden regelmatig door maatschappelijke, culturele of academische organisaties gevraagd als samenwerkingspartner of adviseur. Daar zijn we trots op. Dergelijke adviezen geven we onder de noemer 'collegiale samenwerking', dus met gesloten beurs.

Naast de opsomming van organisaties hieronder zijn we in 2025 o.a. bezocht door internationale delegaties uit Noorwegen (Nasjonalmuseet), Duitsland (University of Oldenburg) en Denemarken (Landsforeningen Liv&Død). Ook het jonge curatorenteam van migratiemuseum Fenix kwam een kijkje nemen.

Funeraire Academie

Museum Tot Zover is penvoerder van de Funeraire Academie, een platform dat kennisuitwisseling tussen wetenschap en uitvaartbranche in Nederland stimuleert en faciliteert. Andere partners zijn o.a. Tilburg University, Rijksuniversiteit Groningen en DELA. De Funeraire Academie bevordert en structureert ontmoeting middels expertmeetings, symposia en een website. Ons hoofd kenniscentrum is projectleider.

Humanistisch Verbond

Met het programma *Laatste Levensfase* wil het Humanistisch Verbond vol inzetten op het meer bespreekbaar maken van de dood en mensen prikkelen om over hun sterfelijkheid en levenseinde na te denken. Vanwege de grote overlap met missie en visie van Museum Tot Zover wordt er ingezet op co-creatie. In 2025 concretiseerde zich dat in de organisatie van de Avond van de Dood in Pakhuis de Zwijger op 12 december.

Stichting JAM

Stichting JAM organiseert jaarlijks Kunstschooldag(en) in Amsterdam, waarbij 6000 achtstegroepers en hun begeleiders verschillende kunstinstellingen bezoeken, waaronder Tot Zover (20 en 21 maart 2025).

MOCCA

Deze onderwijsclub is een grote stedelijke speler wat betreft cultuureducatie en het verbinden van scholen en culturele instellingen. Zij geven advies en praktische invulling aan het Basispakket Kunst- en Cultuurorganisatie in opdracht van de Gemeente Amsterdam. In 2025 is er een kennismakingsdag voor interne cultuurcoördinatoren georganiseerd in het museum.

OAM en SAM

Tot Zover is lid van het overleg van de 48 geregistreerde musea in Amsterdam, OAM/SAM. De directeur van Tot Zover is penningmeester van dit overleg.

MOAM

Tot Zover is lid van het marketingoverleg van de geregistreerde Amsterdam musea, MOAM

Museum für Sepulkralkultur

De directeur van Tot Zover is lid van de adviesraad van het Museum für Sepulkralkultur (Kassel). Dit museum is bezig met een grootscheepse verbouwing. Ook op het gebied van tentoonstellingen is er overleg en uitwisseling.

DONE

Met ruim 40 wetenschappers stimuleert het DONE-netwerk (Dood Onderzoek Nederland) academische kennisuitwisseling en samenwerking op het gebied van sterven en dood. Het hoofd kenniscentrum van Tot Zover is lid. Museum Tot Zover beheert de website van DONE.

Research en onderwijs overige

Met verschillende instellingen voor hoger onderwijs onderhoudt het museum goede contacten. De structurele samenwerking met Tilburg University, Vrije Universiteit en Rijksuniversiteit Groningen krijgt vorm in Funeraire Academie (zie boven). Het museum is partner in verschillende onderzoeksprojecten van andere universiteiten en biedt stage- dan wel afstudeerplaatsen aan bij instellingen variërend van TU Delft, End-of-Life Lab, PABO, Reinwardt Academie en Breitner Academie.

Tot Zover heeft warme banden met de stad Leuven met wie we sinds 2020 kennis uitwisselen over de toekomst van begraafplaatsen. Hier zijn we op bezoek bij Museum M om te praten over speerpunten in museumbeleid.

Beleidsmakers begraafplaatsen en ontwerpers leiden het MT van Tot Zover rond op de Leuvense begraafplaats.

Stichting Dodenakkers

Stichting Dodenakkers publiceerde in 2020 de eerste Canon van het Nederlands Funerair erfgoed. Tot Zover nam het initiatief om de Canon te actualiseren en er is een werkgroep ingesteld om dit te doen. In 2025 waren er diverse bijeenkomsten om de nieuwe Canon vorm te geven.

Uitvaartbranche – BGNU, LVC, VTU

BGNU, de Branchevereniging Gecertificeerde Nederlandse Uitvaartondernemingen, is eigenaar van Brancheblad Uitvaartzorg, een onafhankelijk vakblad voor de uitvaartbranche. Het vakblad verschijnt 6x per jaar en het museum verzorgt een paginavullende kunstrubriek en een rubriek die actueel funerair onderzoek uitlicht. Er is regelmatig contact met BGNU en andere brancheorganisaties, zoals de LVC (Landelijke Vereniging Crematoria) en VTU (Vereniging Toeleveranciers Uitvaartbranche).

Maatschappelijke zorg en andere lokale organisaties

Het stimuleren van reflectie op sterfelijkheid is een missie die met meerdere maatschappelijke organisaties en zorginstellingen wordt gedeeld. Er is goed contact met zorgorganisatie Cordaan, het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen en met verschillende ziekenhuizen, in het bijzonder Wilhelmina Kinderziekenhuis (onderdeel van het Universitair Medisch Centrum Utrecht) en het Amalia Kinderziekenhuis (onderdeel van Radboud UMC).

Linnaeus Boekhandel

Met de Linnaeus Boekhandel wordt elk kwartaal een koffie- en cakelezing georganiseerd rondom een recente publicatie over rouw en sterfelijkheid. Een prettige gelegenheid voor auteur en publiek om van gedachten te wisselen en de zondag te beginnen.

Het MT op bezoek bij Crematorium Ommeland en Stad te Eelderwolde.

Waar zouden we zijn zonder onze geweldige suppoosten en cafémedewerkers?
Van links naar rechts: Marjorie, Mia, Ronée en Rosalie.

7. Museumcafé Roosenburgh

Tot Zover huurt de tentoonstellingsruimten in het museum, kantoorruimte en de tuin van De Nieuwe Ooster. Café Roosenburgh, officieel onderdeel van de Nieuwe Ooster, is opgezet als samenwerking met het museum. Sinds enkele jaren wordt het café door het museum geëxploiteerd en beheerd. Het museum heeft daartoe een floormanager in dienst en stuurt een groot team vrijwilligers aan.

Het café heeft een belangrijke functie als voorportaal voor het museum en als een waardevolle plek voor ontmoeting en ontspanning voor bezoekers van de begraafplaats.

Verhoging zichtbaarheid museum in café

De Tuinzaal wordt gezien als gratis toegankelijke extensie van het museum. Zo was er de tentoonstelling *Grafseries* van Arnold Weel te zien. Aanpalend is zicht op de doodskist van paddenstoelen, opgenomen in de museumcollectie. In het café staat de Doodleuke Bingo permanent opgesteld en in 2025 was een lange tafelvitrine ingericht met een historische reeks rouwserviezen. Daar heeft student Malu Hellegers tijdelijk haar nieuw ontworpen moderne rouwservies aan toegevoegd, dat ook te gebruiken was in het café door bezoekers.

Verbeteringen café

In 2025 zijn er voor het café diverse verbeteringen doorgevoerd op gebied van signing, akoestiek en inrichting met als doel het café aantrekkelijker te maken voor zowel dagelijkse bezoekers als groepen. Vanaf mei zijn café en museum ook weer op de dinsdag geopend. Bezoekers en vrijwilligers reageren positief. Vanwege een toenemend aantal niet-Nederlandstalige gasten zijn de menukaarten ook in het Engels gedrukt.

Boekingen en evenementen

In 2025 hebben we een grotere diversiteit aan aanvragen binnen gekregen t.o.v. eerdere jaren, dit zijn zowel nieuwe organisaties als vaste terugkerende klanten. Het betreft onder andere de Gemeente Amsterdam, crematoria en uitvaartcentra vanuit heel Nederland, IPC Groene Ruimte, Begraafplaatsadvies Van Oort en diverse andere onderwijsinstellingen uit binnen- en buitenland.

De Tuinzaal is geschikt voor lessen, seminars, vergaderingen, lezingen en boekpresentaties. Voor grotere bijeenkomsten is het hele café ook beschikbaar. In 2025 is hier de netwerkbijeenkomst Kunst en Cultuur van Amsterdam Oost georganiseerd, de Ledenvergadering van de Landelijke Vereniging van Crematoria en een seminar van Funeraire Academie. Het Overleg Amsterdamse Musea vergaderde in de Tuinzaal. Uiteraard hebben we voor de vaste museumevenementen zoals de Tot Zover Tafel en Museumnacht het café omgetoverd tot restaurant en cocktailbar.

Samen aan de pubquiz tijdens de Tot Zover Tafel 2025.

DE GASTEN - ze maken theater met jongeren tussen de 13 en 31 jaar die nietvanzelfsprekend in aanraking komen met theater - waren te gast voor een mooi maakweekend rondom rouw.

Stagiaire Karlijn presenteert haar onderzoek naar de historie van doodskisten.

8. Organisatie

2025 was voor Tot Zover een jaar van groei, verdieping en professionalisering. De organisatie ontwikkelde zich op meerdere fronten: personeelsbeleid werd structureler vormgegeven, vrijwilligerswerk kreeg nieuwe impulsen, stagiairs leverden waardevolle bijdragen aan onderzoek en ontwerp, en de administratieve processen werden toekomstbestendig gemaakt.

Personeel

De professionaliseringsslag kreeg vorm met de introductie van een structurele gesprekscyclus voor medewerkers. De eerste voortgangsgesprekken boden ruimte voor reflectie, ontwikkeling en gezamenlijke koersbepaling. Het team werd versterkt met een senior medewerker Marketing & Communicatie en een nieuwe educatief medewerker. Daarnaast werd gewerkt aan een BHV-plan en volgden medewerkers en enkele vrijwilligers een BHV-training. Het hoofd interne zaken rondde een training tot vertrouwenscontactpersoon af. Ondanks de uitbreiding van het team, in 2025 in totaal 5,55 fte, blijft de werkdruk hoog en is de relatief kleine organisatie kwetsbaar, wat de noodzaak van verdere versterking en borging van processen benadrukt.

Vrijwilligers

De 44 vrijwilligers vormden ook in 2025 een onmisbare pijler onder de activiteiten van museum en café. Hun inzet, gastvrijheid en betrokkenheid bleven van grote waarde. Tot Zover is gezegend met zo’n geweldige groep.

Sociale veiligheid was dit jaar een belangrijk thema. In gespreksrondes deelden vrijwilligers hun ervaringen en aandachtspunten die worden meegenomen in het nieuwe protocol Sociale Veiligheid. De jaarlijkse vrijwilligersvergadering en het gezamenlijke uitstapje versterkten de onderlinge verbondenheid en werden ervaren als een duidelijke waardering voor hun inzet. Nieuwe vrijwilligers traden toe, mede dankzij de samenwerking met de Vrijwilligers Centrale Amsterdam. Daarnaast bleek dat zowel persaandacht als informele gesprekken tussen cafébezoekers en vrijwilligers nieuwe aanmeldingen stimuleerden.

Stagiaires

Stagiaires leverden in 2025 een inhoudelijke bijdrage aan onderzoek en innovatie binnen Tot Zover. Tegelijk is het begeleiden van studenten een investering in tijd en aandacht. Reinwardt-stagiaire Marise Krol is geslaagd met haar BA-scriptie over verbeteringen

in de transhistorische aanpak van onze vaste presentatie. Karlijn Drexhage (Universiteit Utrecht, master Geesteswetenschappen – Religie en Samenleving) onderzocht de geschiedenis van de doodskist in Nederland. Yara Boom (TU Delft, Design for Interaction) ontwierp Echo’s of Sand, een interactief object dat bewustwording rondom sterfelijkheid stimuleert. Dit ontwerp wordt in 2026 daadwerkelijk gerealiseerd en vormt een waardevolle toevoeging aan de museale beleving.

Administratie

De administratie wordt verzorgd door administratiekantoor Ozcar en er is een externe accountant, Kamphuis en Berghuizen.

Het papieren archief van museum en café werd begin 2025 opgeschoond en waar mogelijk vernietigd. Dit was onderdeel van een bredere digitaliseringsslag, gericht op efficiënter werken, het creëren van meer fysieke ruimte en een toekomstbestendige kantoorinrichting.

Reflectie

2025 liet zien dat Tot Zover een organisatie is die groeit in professionaliteit en veerkracht, maar ook kwetsbaar blijft door haar geringe omvang en intensiteit van activiteiten. De inzet van medewerkers, vrijwilligers en stagiairs vormt de kern van het succes. De stappen die dit jaar zijn gezet leggen een stevig fundament voor verdere ontwikkeling in 2026. administratie wordt verzorgd door administratiekantoor Ozcar en er is een externe accountant, Kamphuis en Berghuizen.

IM Fred van Royen

Op 11 februari 2025 is Fred van Royen, onze suppoost van het eerste uur, overleden. Fred (70) was een bijzonder prettige collega, vol verhalen en echte Amsterdamse humor. Zijn toewijding aan het museum was groot en ruimhartig.

Een ad hoc modereportage met onze nieuwe merchandise in de museale zerkentuin.

9. Governance

Algemeen

Museum Tot Zover is de publieksnaam van de Stichting Nederlands Uitvaartmuseum. De stichting is een culturele ANBI en is een geregistreerd museum en lid van de Museumvereniging. Het museum volgt de ICOM-definitie: Een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed. Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. Musea bieden een verscheidenheid aan ervaringen met het oog op educatie, genoeg, reflectie en kennisuitwisseling.

De stichting onderschrijft de Ethische Code voor Musea, de Fair Practice Code en de Governance Code Cultuur (zie hieronder). Museum Tot Zover neemt geen deel aan de Museum-cao, maar de salarissen worden wel op vergelijkbare functies uit de museumwereld gebaseerd. Er is een pensioenregeling. Administratiekantoor Ozcar verzorgt de financiële administratie, Kamphuis en Berghuizen stellen de jaarrekening samen.

Samenstelling bestuur

De Stichting Nederlands Uitvaartmuseum werkt volgens het bestuur-directiemodel. Er is ook een raad van advies en een comité van aanbeveling (Gerdi Verbeet, Job Cohen, Ann Demeester en Ageeth Ouwehand). Lidmaatschap van bestuur en raad van advies is onbezoldigd. Het bestuur kwam in 2025 vijfmaal in vergadering bijeen en was tussen de vergaderingen door nauw betrokken. De laatste vergadering was samen met de raad van advies. De in 2025 gestarte voorzitter heeft zich op de eerste vergadering teruggetrokken. Oud-voorzitter Edzo Doeve was bereid om in 2025 terug te keren als interimvoorzitter.

Het bestuur bestaat per 31 december 2025 uit:

- De heer E. (Edzo) Doeve, interimvoorzitter (2025)
- Mevrouw K. (Kim) Schwartz, penningmeester
- Mevrouw Y. (Yara) Cavalcanti Araujo
- Mevrouw Q.B. (Quirine) Muntz
- Mevrouw D. (Daphne) Voormolen

De raad van advies bestaat op 31 december 2025 uit: Wim Cappers, Jasper Enklaar, Quinten Fraai, Marie-Louise Meuris, Martin Hoondert en en Philippe Wits (m.i.v. 3-12-2024). Edzo Doeve is vanwege zijn interimvoorzitterschap bij het bestuur tijdelijk teruggetreden als lid van de raad van advies.

Governance Code Cultuur

Tot Zover volgt de Governance Code Cultuur. De Code wordt toegepast en waar dit niet gebeurt, wordt dit uitgelegd. Een document met actuele informatie over de toepassing van de Code is te vinden op onze website. Enkele belangrijke punten volgen hierna. Het museum ontvangt structurele donaties vanuit de uitvaartsector. In het bestuur zitten maximaal twee vertegenwoordigers van grote partijen uit de uitvaartsector. Dit wordt gezien als gewenste vorm van belangenvermenging, omdat het voor Tot Zover als kennisinstituut noodzakelijk is om een heel goed contact te houden met de uitvaartwereld. Het museum moet daarom op de hoogte zijn van ontwikkelingen. Bovendien is het museum actief in de Funeraire Academie waarin uitvaartsector en academische wereld aan elkaar worden gekoppeld om van elkaar te leren en elkaar te inspireren. Het bestuur evalueert de betrokkenheid van vertegenwoordigers van de uitvaartsector binnen het bestuur jaarlijks (Principe 3). De organisatie is klein en heeft geen medezeggenschapsorgaan, maar de lijnen zijn kort. In 2024 is gestart met een nieuw organisatiemodel met een MT waarin directeur, zakelijk leider en hoofd programma en kenniscentrum zitting hebben (Principe 4). Er is geen cao, maar de arbeidsvoorwaarden en beloning uit de museum-cao worden in grote lijnen gevolgd (Principe 6). Het bestuur is onafhankelijk, deskundig en divers, en bewaakt het realiseren van de maatschappelijke doelstellingen en de daartoe gevoerde strategie en beleid (Principe 7).

Fair Practice Code

Het museum streeft ernaar om zoveel mogelijk een marktconforme en eerlijke beloning aan zowel vast personeel als freelancers te verstrekken. Ook worden de sociale voorzieningen per jaar verbeterd. Kunstenaars worden in de regel gehonoreerd conform de regeling kunstenaarshonoraria.

Blackout poetry: de workshop was een groot succes tijdens Museumnacht.

Code Diversiteit & Inclusie

Het museum streeft naar een mix van culturele diversiteit, seksuele diversiteit en intergenerationele diversiteit; dit komt in uiting in de diverse programmering en de diverse samenwerkingspartners. We zien dat ook het publiek steeds diverser wordt. De museumstaf is divers op verschillende manieren, maar wel volledig wit. Voor een nieuw bestuurslid zijn we in zee gegaan met een gespecialiseerd wervingsbureau dat kandidaten gaat selecteren.

Het thema van Museum Tot Zover biedt veel mogelijkheden voor een diverse en inclusieve programmering. In onze vaste presentatie schenken we bijvoorbeeld aandacht aan uitvaartrituelen van Nederlanders met verschillende culturele achtergronden. In het PC Paviljoen was het programma in 2025 zeer divers te noemen met makers en producenten met diverse achtergrond (bijvoorbeeld DEGASTEN).

Ook is in 2025 een samenwerking met Tafel van Vijf Muziektheater op poten gezet, waarbij het museum het voorprogramma ontwerpt van *Farewell*, de abstracte dans choreografie van Perry Gits, waarin hij zijn Ghanese roots onderzoekt.

In 2024 zijn we reeds gestart met de voorbereidingen van een grote tentoonstelling van de Surinaamse kunstenaar Marcel Pinas met zijn bespiegelingen over de marron-doodscultuur. Dat continueerde in 2025.

Ook onze bestuursleden zijn creatief en doen graag mee.

Olivia ter Wisscha (r) studeerde in 2024 af met een ontwerp voor de Veldhoen expositie.

10. Financiën

Algemeen

De Stichting Nederlands Uitvaartmuseum wordt sinds de opening in 2007 trouw ondersteund door de grootste coöperaties en bedrijven uit de uitvaartbranche. Met ingang van 2017 ontvangt het museum een bijdrage uit het Kunstenplan van de gemeente Amsterdam (€ 195.456 in 2025) en met ingang van 2024 een bijdrage van het Vaillantfonds (€ 200.000 in 2025). Publieke en private fondsen droegen in 2025 ruimhartig bij aan onze projecten.

Tot Zover sluit het jaar 2025 af met een positief financieel resultaat van € 19.519. Conform bestuursbesluit wordt het resultaat toegevoegd aan de continuïteitsreserve en bestemmingsreserves. De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) bedraagt een gezonde 74%, hoewel het eigen vermogen in absolute zin beperkt blijft met € 212.773 ultimo 2025.

Vanwege een nieuw beleidsbesluit voor de Algemeen Nut Beoogende Instellingen (ANBI's) is het uitgangspunt van de Belastingdienst dat een ANBI geen algemene reserve aanhoudt, maar uitsluitend een continuïteitsreserve en bestemmingsreserves. In lijn met het advies van het AFK om risico's en onzekerheden op te vangen, heeft het bestuur besloten het weerstandvermogen verder te versterken en € 55.000 uit de vrijgevallen algemene reserve toe te voegen aan de continuïteitsreserve (na toevoeging bedraagt de continuïteitsreserve € 115.000). Het resterende saldo van de algemene reserve, evenals het resultaat over 2025, wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserves Huisvesting en Presentatie.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

De projectinkomsten - met name voor tentoonstellingen - wisselen jaarlijks sterk. In 2025 bedroeg de totale opbrengst aan publieke en private middelen € 572.691 waarvan € 27.500 afkomstig was uit projectfinanciering.

De Stichting werd in 2025 voor 49% gefinancierd dankzij giften van enkele grote en kleine organisaties. De gemeente Amsterdam droeg 27% bij. Het percentage eigen inkomsten (donaties bedrijven en particulieren, entreegelden en winkelverkoop) komt daarmee op 73% - ruim boven de door de gemeente Amsterdam en het AFK vastgestelde norm van 25%. Er is sprake van een gezonde (risico)spreiding.

Het museum heeft een meerjarige samenwerking met het Vaillantfonds, dat het museum in 2024-2026 jaarlijks ondersteunt met € 200.000 (met een optionele verlenging tot 2028). Dit bedrag is vooral bestemd voor versterking van de educatie en het kenniscentrum.

Het wegvallen van bedrijfsdonateurs blijft een risico. Dit wordt deels ondervangen door de opbouw van een continuïteitsreserve van € 115.000. Begin 2026 heeft een grotere donateur besloten dat zij het museum niet langer financieel kunnen steunen.

Tot Zover blijft kwetsbaar en afhankelijk van donaties en subsidies, hetgeen overigens gebruikelijk is in de culturele sector. De personeelskosten (€ 428.827) bedragen in 2025 totaal 62% van de totale bedrijfslasten (€ 696.529).

De begroting voor 2026 is opgesteld met € 673.366 aan baten en € 673.366 aan lasten, waarmee het verwachte resultaat op nul uitkomt.

Vrijkaartenbeleid

Donateurs, schenkers en bruikleengevers hebben gratis toegang tot het museum, maar daar wordt weinig gebruikt van gemaakt. Bij openingen en bij verschillende events mag men ook gratis naar binnen. Gasten die komen voor een afspraak met één van de medewerkers mogen ook zonder kosten naar binnen en op deze wijze verlenen we ook toegang aan relaties van De Nieuwe Ooster. Er is gratis toegang voor museumcollega's op vertoon van de ICOM-kaart.

11. Vooruitblik 2026

Verwachte gang van zaken in 2026

In 2026 zetten we verder in op een versteviging van educatie en het kenniscentrum. Bedrijfsmatig wordt het protocol 'Sociale veiligheid' geïmplementeerd, waarbij ook het bestuur actief wordt betrokken. Op 18 maart 2026 wordt Ingrid Baens-Ruhl aangesteld als nieuwe voorzitter, zij ondertekent dit verslag.

Het huidige huurcontract met De Nieuwe Ooster is opgezegd door de gemeente Amsterdam per 31 december 2026. Er is een nieuwe concept-huurovereenkomst met een looptijd van vijf jaar, waarin ook de horecaruimtes zijn opgenomen. Deze overeenkomst wordt in 2026 getekend.

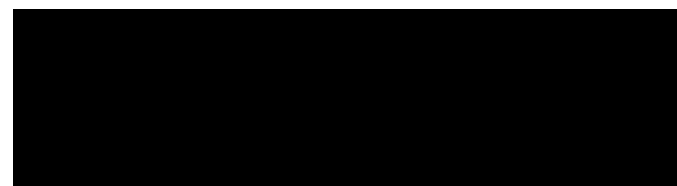
Vooruitkijkend is er voldoende financieel weerstandsvermogen, toch zijn er wolken aan de horizon. De toekomst is broos, waardoor versteviging van het fundament een blijvende prioriteit is. Er wordt gewerkt aan een nieuwe donateurscampagne.

Programmering

De tentoonstelling *Aat Veldhoen, realist tot in de kist* loopt door tot midden 2026 en er volgt nog een mooi en divers randprogramma. Met een door het museum ontworpen voorprogramma zal de dansperformance Farewell vanaf februari rondreizen langs elf theaters in Nederland. In het voorjaar wordt een sculptuur van cortenstaal, gemaakt door Marcel Pinas, in de museumtuin geplaatst. Dit is een aankondiging voor een groot project rond voorouders dat we met deze Surinaamse kunstenaar voorbereiden (2028). We starten ook de voorbereidingen voor een expositie over textiel en troost.

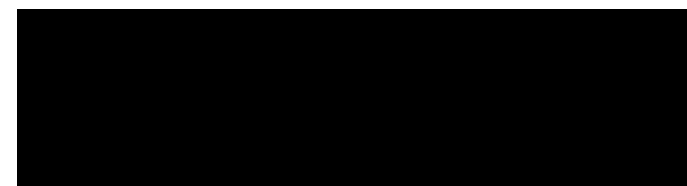
Namens het bestuur, 26 juni 2026,

Voorzitter,

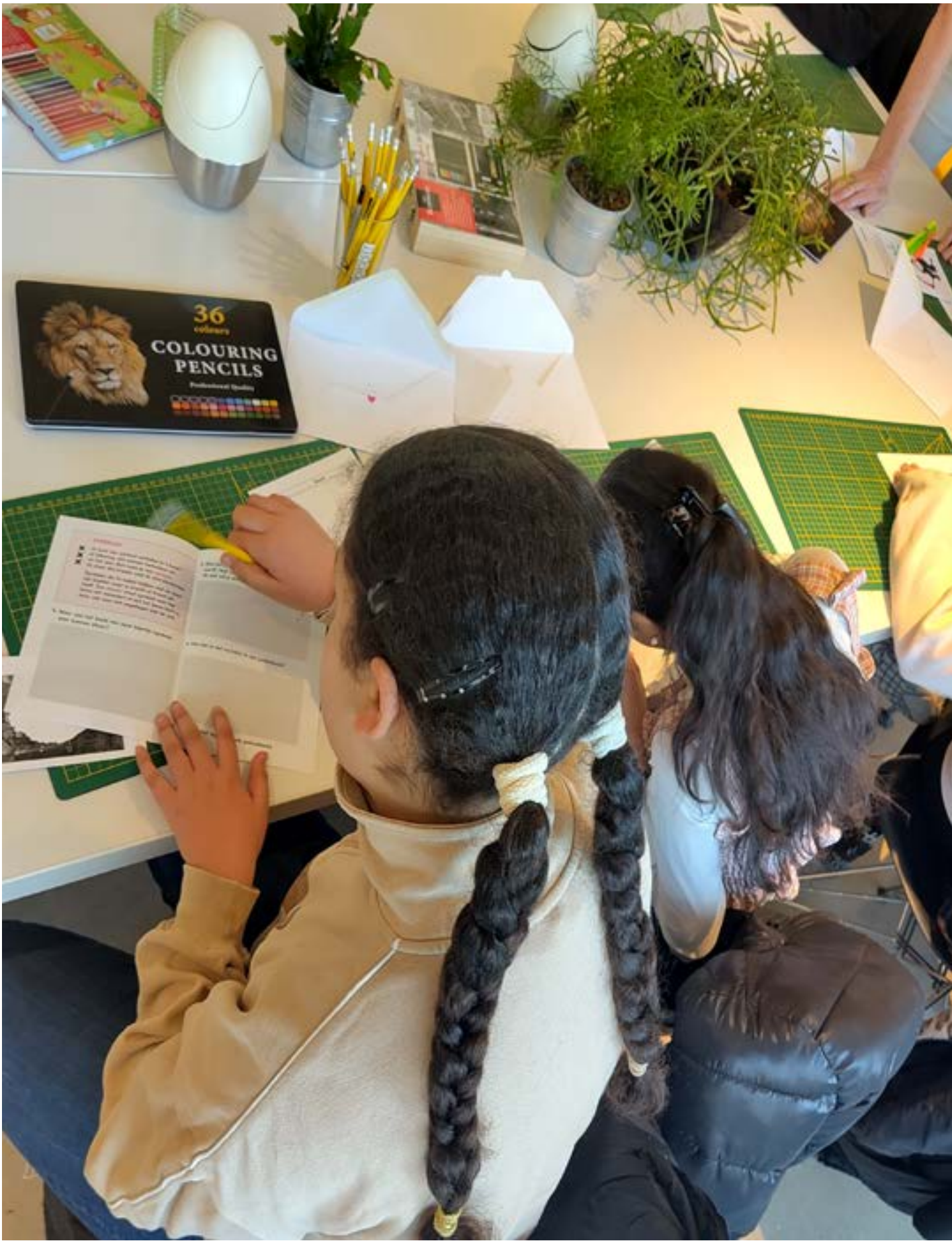
Mevrouw I. Baens-Ruhl

Penningmeester,

Mevrouw K. Schwartz

12. Jaarrekening 2025

Leerlingen bedenken hoe hun mooiste grafbeeld eruit moet zien.

Stichting Nederlands Uitvaartmuseum

Inhoud	pagina
1 Balans per 31 december 2025 na resultaatbestemming	1
2 Staat van baten en lasten over 2025	2
3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	4
4 Toelichting op de balans per 31 december 2025 na resultaatbestemming	6
5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2025	12

1 Balans per 31 december 2025 na resultaatbestemming

	2025	2024
ACTIVA		
<u>Vaste activa</u>		
I Materiële vaste activa	20.140	9.605
Totaal vaste activa	20.140	9.605
<u>Viottende activa</u>		
II Voorraden	6.983	8.778
III Vorderingen	61.657	31.271
IV Liquide middelen	198.398	188.488
Totaal viottende activa	267.038	228.537
TOTAAL ACTIVA	287.178	238.142
PASSIVA		
V Algemene reserve		83.254
VI Bestemmingsreserves	212.773	110.000
Totaal eigen vermogen	212.773	193.254
VII Kortlopende schulden	74.405	44.888
TOTAAL PASSIVA	287.178	238.142

2 Staat van baten en lasten over 2025

	2025	Jaarbegroting 2025	2024
BATEN			
<u>Directe opbrengsten</u>			
1.Publieksinkomsten	99.450	86.000	99.149
3.Overige inkomsten	34.857	10.110	21.736
4.Indirecte opbrengsten	7.939		4.240
5.Totaal opbrengsten (1 tms 4)	142.246	96.110	125.125
6.Subsidie AFK	195.456	192.000	156.929
<u>Overige subsidie uit publieke middelen</u>			
9.Incidenteel	12.500		25.760
10.Bijdrage uit private middelen	364.735	363.901	380.247
11.Totaal publieke en private middelen (6 tms 10)	572.691	555.901	562.936
TOTAAL BATEN (5+11)	714.937	652.011	688.061
LASTEN			
1.Beheerslasten personeel	159.132	206.254	122.555
2.Beheerslasten materieel	116.058	124.500	109.203
3.Totaal beheerslasten	275.191	330.754	231.758
4.Activiteitenlasten personeel	269.695	218.757	253.567
5.Activiteitenlasten materieel	151.644	102.500	122.519
6.Totaal activiteitenlasten	421.338	321.257	376.086
TOTAAL LASTEN (3+6)	696.529	652.011	607.844
7.Saldo uit gewone bedrijfslasten	18.408	0	80.217
8.Saldo rentebaten en -lasten	1.111		5
9.Saldo buitengewone baten en lasten			
EXPLOITATIERESULTAAT (7+8+9)	19.519	0	80.223

2 Staat van baten en lasten over 2025	2025	Jaarbegroting 2025	2024
Resultaatbestemming			
Algemene reserve	-83.254		11.480
Bestemmingsreserve Huisvestingsopgaven	7.773		38.743
Continuïteitsreserve	55.000		30.000
Bestemmingsreserve Presentatie	40.000		
Totaal resultaatbestemming	19.519		80.223

3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Informatie over rechtspersoon

Stichting Nederlands Ultvaartmuseum is gevestigd in Amsterdam en ingeschreven bij de KvK onder nummer 41156251. De stichting heeft als doel mensen aan te zetten tot reflectie op dood, sterfelijkheid en rouw en mensen te informeren over geschiedenis, heden en toekomst van ultvaartculturen en dit zowel binnen als buiten het geëxploiteerde museum.

Grondslagen algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, mede op basis van Richtlijn RJ 640 met inachtneming van specifieke aanwijzingen van het Handboek Verantwoording Vierjarige subsidies Kunstenplan 2025-2028 van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) en van eventuele andere subsidiegevers of fondsen zoals beschreven in de inhoudelijke toelichting op de balans en exploitatierekening.

De jaarrekening is opgesteld in euro's. Indien voor activa en passiva geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN VOOR DE BALANS

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op de aanschaffingswaarde onder aftrek van de afschrijvingen die gebaseerd zijn op de geschatte economische levensduur. Het gehanteerde afschrijvingspercentage bedraagt 20%.

Voorraad

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De vorderingen onder de vlottende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, tenzij anders vermeld in de inhoudelijke toelichting.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperkte bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht. De aard van de bestemmingsreserves wordt later toegelicht.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden betreffen schulden met een looptijd korter dan één jaar. Deze worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost.

3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Het resultaat (saldo) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd.

Resultaatbestemming

Indien aan bestemmingsreserve(s) respectievelijk bestemmingsfonds(en) wordt gedoteerd dan wel daaruit wordt geput wordt deze mutatie op de volgende wijze verwerkt: het saldo van de staat van baten en lasten wordt bepaald inclusief het overschot of tekort dat is ontstaan uit hoofde van de baten en lasten met een bijzondere bestemming. Onder de staat van baten en lasten wordt vervolgens een specificatie opgenomen van de verwerking van dit saldo in de onderscheiden posten van het eigen vermogen.

Subsidies

In overeenstemming met RJ 274 - Overheidssubsidies worden subsidies en andere vormen van overheidssteun verwerkt zodra er een redelijke zekerheid is dat de stichting aan de gestelde voorwaarden voldoet en de subsidie of faciliteit daadwerkelijk zal verkrijgen. Indien ze in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden opgenomen onder de kortlopende schulden als 'vooruitontvangen subsidies'.

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

4 Toelichting op de balans per 31 december 2025 na resultaatbestemming

ACTIVA

I Materiële vaste activa

Verloop materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Inventaris en ICT
Aanschafwaarde per 1 januari	85.205
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari	-75.601
Boekwaarde per 1 januari	9.605
Investeringen 2025	19.039
Investeringsubsidie	-5.000
Afschrijvingen	-3.505
Mutaties	10.535
Aanschafwaarde per 31 december	99.245
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	-79.105
Boekwaarde per 31 december	20.140

**4 Toelichting op de balans per 31 december 2025
na resultaatbestemming**

	2025	2024
<u>Viottende activa</u>		
II Voorraden		
Voorraad	6.983	8.778
Totaal voorraden	6.983	8.778
III Vorderingen		
<u>Debiteuren</u>		
Debiteuren	5.427	8.811
Totaal debiteuren	5.427	8.811
<u>Te ontvangen subsidies en fondsbijdragen</u>		
Het Cultuurfonds	7.500	
Stichting Fonds 21	7.500	
Stichting Mondriaan Fonds	12.500	
Totaal te ontvangen subsidie	27.500	
<u>Te vorderen belastingen en premies sociale verzekeringen</u>		
Omzetbelasting	16.553	13.639
Totaal te vorderen belastingen en sociale verzekeringen	16.553	13.639
<u>Overige vorderingen</u>		
Vooruitbetaalde kosten	4.926	5.071
Nog te ontvangen bedragen	3.123	3.339
Overige vorderingen	4.127	410
Totaal overige vorderingen	12.176	8.821
Totaal vorderingen	61.657	31.271

**4 Toelichting op de balans per 31 december 2025
na resultaatbestemming**

	2025	2024
IV Liquide middelen		
Bank	198.398	188.488
Totaal liquide middelen	198.398	188.488

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting

**4 Toelichting op de balans per 31 december 2025
na resultaatbestemming**

	2025	2024
PASSIVA		
<u>Eigen vermogen</u>		
V Algemene reserve		
Algemene reserve saldo per 1 januari	83.254	71.774
Uit resultaatbestemming	-83.254	11.480
Algemene reserve saldo per 31 december		83.254
 VI Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve Huisvestingsopgaven saldo per 1 januari	50.000	11.257
Uit resultaatbestemming	7.773	38.743
Bestemmingsreserve Huisvestingsopgaven saldo per 31 december	57.773	50.000
 Continuïteitsreserve saldo per 1 januari	60.000	30.000
Uit resultaatbestemming	55.000	30.000
Continuïteitsreserve saldo per 31 december	115.000	60.000
 Bestemmingsreserve Presentatie saldo per 1 januari		
Uit resultaatbestemming	40.000	
Bestemmingsreserve Presentatie saldo per 31 december	40.000	
 Totaal bestemmingsreserves	212.773	110.000
Totaal eigen vermogen	212.773	193.254
 VII Kortlopende schulden		
<u>Schulden aan leveranciers</u>		
Crediteuren	18.441	5.952
Totaal schulden aan leveranciers	18.441	5.952

**4 Toelichting op de balans per 31 december 2025
na resultaatbestemming**

	2025	2024
<u>Af te dragen belastingen en premies sociale verzekeringen</u>		
Loonbelasting	7.530	6.735
Totaal af te dragen belastingen en sociale verzekeringen	7.530	6.735
 <u>Overige kortlopende schulden</u>		
Te betalen kosten	3.735	9.504
Te betalen vakantiegeld en overige salariskosten	24.358	22.698
Vooruitontvangen bedragen	20.341	
Totaal overige kortlopende schulden	48.434	32.201
Totaal kortlopende schulden	74.405	44.888

4 Toelichting op de balans per 31 december 2025

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Met ingang van 1 januari 2013 is er bij Stichting Museum Nieuwoudt te Leek een depotruimte van 170,60 m2 gehuurd. De huur over 2026 bedraagt €12.655,- per jaar inclusief BTW. Jaarlijks, voor het eerst op 1 januari 2027, kan de huur geïndexeerd worden op basis van CPI-werknemers laag (2013=100). Het contract wordt jaarlijks automatisch verlengd en kent een opzegtermijn van 6 maanden.

Met ingang van 2007 is een huurovereenkomst aangegaan met de Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Oost-Waterschapmeester. De overeenkomst wordt telkens voor een periode van 5 jaar verlengd, meest recentelijk op 31 december 2021. De opzegtermijn bedraagt 2 jaar. De verhuurder heeft de huurovereenkomst opgezegd met inachtneming van een opzegtermijn van twee jaar. De huidige huurovereenkomst loopt tot en met 31 december 2026. Er is een nieuwe concept-huurovereenkomst met een looptijd van vijf jaar, waarin ook de horecaruimtes zijn opgenomen. Deze overeenkomst wordt in 2026 getekend.

De stichting heeft in bruikleen ontvangen een museumcollectie van Stichting Funerair Erfgoed. Hiervan is een bruikleenovereenkomst opgesteld gedateerd op 18 maart 2006 met een looptijd van 25 jaar en eindigt derhalve op 18 maart 2031.

Museum Tot Zover ontvangt in de periode 2025-2028 subsidie vanuit het Kunstenplan van de Gemeente Amsterdam dat door het Amsterdam Fonds voor de Kunst wordt beheerd. Het bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd en bedraagt in 2026 €204.642,00.

De stichting heeft in 2023 van het Vaillantfonds een toezegging ontvangen voor een jaarlijkse donatie van €200.000,-. Dit bedrag zal in elk van de jaren 2024, 2025 en 2026 worden uitgekeerd. Met de mogelijkheid tot verlenging van twee jaar.

5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2025

2025

Jaarbegroting
2025

2024

BATEN

Directe opbrengsten

1. Publieksinkomsten

Entree	28.925	24.000	23.222
Opbrengsten uit winkel verkopen	6.645	8.500	12.808
Horeca	63.881	53.500	63.120

Totaal publieksinkomsten	99.450	86.000	99.149
---------------------------------	---------------	---------------	---------------

3. Overige inkomsten

Workshops, educatie	9.243		11.248
Overige directe inkomsten	25.614	10.110	10.488

Totaal overige inkomsten	34.857	10.110	21.736
---------------------------------	---------------	---------------	---------------

4. Indirecte opbrengsten	7.939		4.240
--------------------------	-------	--	-------

5. Totaal opbrengsten (1 t/m 4)	142.246	96.110	125.125
--	----------------	---------------	----------------

5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2025

	2025	Jaarbegroting 2025	2024
6.Subsidie AFK	195.456	192.000	156.929
Overige subsidies uit publieke middelen			
9.Incidenteel			
Mondriaanfonds	12.500		25.760
Totaal overige subsidies uit publieke middelen	12.500		25.760
10.Bijdrage uit private middelen			
Bijdrage particulieren incl. vrienden	997	450	815
Bijdrage van private fondsen	148.738	163.451	147.970
Fonds21	7.500		
VSBfonds			10.000
Het Cultuurfonds	7.500		8.000
Dr. C.J. Vaillantfonds	200.000	200.000	213.462
Totaal bijdrage uit private middelen	364.735	363.901	380.247
11.Totaal publieke en private middelen (6 tm 10)	572.691	555.901	562.936

5 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2025

	2025	Jaarbegroting 2025	2024
LASTEN			
1.Beheerslasten personeel			
Directie	105.275	107.571	85.573
Marketing, fondsenwerving en relatiebeheer	11.626	59.366	5.070
Overige medewerkers	18.270	19.017	21.700
Vrijwilligers	5.880	1.700	1.120
Onkosten werknemers	16.668	16.100	19.662
Onkosten ingehuurd personeel	2.134	2.500	1.648
Uitkering UWV en verzekeringen	-721		-12.218
Totaal beheerslasten personeel	159.132	206.254	122.555
2.Beheerslasten materieel			
Huisvesting	55.309	54.100	47.609
Kantoor	54.551	62.400	55.469
Algemene pubiciteit	2.693	3.500	3.562
Afschrijvingen	3.505	2.500	1.324
Onderhoudskosten		2.000	1.239
Totaal beheerslasten materieel	116.058	124.500	109.203
3.Totaal beheerslasten	275.191	330.754	231.758

**5 Toelichting op de staat van
baten en lasten over 2025**

2025 **Jaarbegroting
2025** **2024**

4. Activiteitenlasten personeel

Artistiek kader	1.650		4.614
Performers	1.150		8.226
Overig artistiek personeel	110.074	111.829	101.414
Productie en techniek	8.250		
Marketing	53.064		51.937
Locatie medewerkers	257		
Overige medewerkers	95.249	106.928	87.377
Totaal activiteitenlasten personeel	269.695	218.757	253.567

5. Activiteitenlasten materieel

Aankopen	1.126	1.000	3.261
Collectie	21.739	8.000	8.531
Tentoonstellingen en activiteiten	5.355	8.500	10.954
Marketingcommunicatie	42.121	34.000	44.898
Inrichting locatie, transport, opslag	3.506	2.000	4.929
Reis, verblijf, sejours		1.000	
Educatie	27.781	17.000	12.650
Inkoopkosten	2.440	2.500	1.853
Inkoopkosten winkel	5.491	5.000	3.556
Horeca Inkoopkosten	24.131	22.500	21.196
Overige kosten	17.954	1.000	10.691
Totaal activiteitenlasten materieel	151.644	102.500	122.519

6. Activiteitenlasten totaal **421.338** **321.257** **376.086**

13. Jaarbegroting 2026

Entree	26.500
Opbrengsten uit winkel verkopen	7.000
Horeca	65.500
Totaal publieksinkomsten	99.000
Workshops, educatie	3.500
Overige directe inkomsten	24.500
Overige indirecte inkomsten	7.750
Totaal overige inkomsten	35.750
Totaal opbrengsten	134.750
Bijdrage particulieren incl. vrienden	1.460
Dr. C.J. Vaillantfonds	200.000
Jaardonaties bedrijven, private fondsen	141.700
Bijdragen uit private middelen	343.160
Structurele subsidie gemeente	195.456
Structurele subsidie AFK	195.456
Totaal subsidies	195.456
Totaal BATEN	673.366
Lonen	-414.716
Inhuur	-3.900
Onkostenvergoedingen beheer	-20.500
Totaal personeel	-439.116
Huisvesting	-58.000
Kantoor	-61.550
Algemene publiciteit	-4.000
Afschrijvingen	-4.300
Onderhoudskosten vaste activa	-2.000
Totaal beheerslasten materiaal	-129.850
Collectie - Presentatie	-9.000
Tentoonstellingen activiteiten	-12.500
Marketingcommunicatie	-34.000
Educatie	-17.000
Inkoopkosten van de omzet	-30.900
Aankopen	-1.000
Totaal activiteitenlasten	-104.400
Totaal LASTEN	-673.366
Resultaat	0

14. Samenstellingsverklaring accountant

Samenstellingsverklaring van de accountant

De jaarrekening van Stichting Nederlands Uitvaartmuseum te Amsterdam is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2025 en de winst-en-verliesrekening over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025, met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, 'Samenstellingsopdrachten'. Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 Organisaties zonder winststreven. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Stichting Nederlands Uitvaartmuseum. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen er dan ook vanuit gaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Wij hebben deze jaarrekening samengesteld voor het bestuur van de stichting met als doel Stichting Nederlands Uitvaartmuseum in staat te stellen te voldoen aan de plicht de jaarrekening op te maken. Onze samenstellingsverklaring is uitsluitend bestemd voor het bestuur van Stichting Nederlands Uitvaartmuseum en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Hilversum, 26 juni 2026

Kamphuis & Berghuizen
Accountants en Belastingadviseurs B.V.

Validatie door Tom Wagenaar
op 09-07-2026

T. Wagenaar AA

Utrechtseweg 51
3213 TL Hilversum
T 035 623 99 19

Jan Willem Grouwersstraat 16-1
1071 LJ Amsterdam
T 020 379 26 00

BTW NL875.97.922.B.01
KVK 32053904
BANK NL19 RABO 084 1005 79
www.kamphuisberghuizen.nl

Op onze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing waarin onze aansprakelijkheid wordt beperkt.
Deze voorwaarden zijn gedownload bij de aflevering van de jaarrekening en worden u op verzoek toegezonden.